УДК 656.073

ІДЕНТИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ВАНТАЖІВ У КОНТЕЙНЕРАХ В НАПРЯМКУ КИТАЙ – УКРАЇНА ЗА ДОПОМОГОЮ SWOT-АНАЛІЗУ

Шерстяк В., здобувач
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
t519svp@stud.khadi.kharkov.ua

В сучасних умовах та при подальшому відновленні транспортної галузі України актуальним постає питання пошуку нових підходів в організації перевезень вантажів в контейнерах в напрямку з Китаю в Україну, який дозволив би скоротити витрати перевізників та підвищити їх привабливість для замовників. Світові тенденції на ринку транспортних послуг свідчать про те, що контейнерні перевезення значно прискорюють процес переміщення, а завдяки розвиненій інфраструктурі і наявності необхідних розвантажувальних пристроїв, значно підвищують рівень збереження вантажу.

Перевагами використання контейнерів при транспортуванні вантажів є збереження вантажів, відсутність потреби в перевантаженні окремих партій, можливість перевезення великих обсягів з меншими витратами, за рахунок чого прискорюється процес доставки та підвищується її ефективність. Від технології обробки замовлення вантажовласника залежать витрати на доставку та рівень обслуговування клієнтів, що віддзеркалює конкурентні переваги, перш за все, замовників та впливає на посилення конкурентних переваг транспортних компаній [1].

Логістичні ланцюги постачань товарів були, майже, повністю зруйновані. Поступове відновлення постачань товарів з Китаю в Україну спостерігається з травня 2022 року [2]. Вантажі доставляються морським транспортом до портів Румунії та Польщі, і далі доставляються в Україну або залізничним, або автомобільним транспортом.

Перевезення вантажів автомобільним транспортом в міжнародному сполученні є складним логістичним процесом, який можна представити у вигляді багатоетапної технологічної схеми. Кожен етап цієї схеми пов'язаний з великою кількістю непередбачуваних обставин та випадкових факторів. Це створює ризики в процесі міжнародного перевезення, що ускладнює визначення нормативної тривалості та вартості доставки вантажу. Деякі з ризиків під час міжнародних перевезень автомобільним транспортом пов’язані з:

– змінами в митних правилах, вимогах до документації та інші регуляторні обмеження можуть призвести до затримок у митному оформленні та збільшення витрат на вантажоперевезення.

– Понаднормативними простоями на кордонах, що впливає на збільшення терміну доставки вантажу та збільшення витрат на паливо.

– Непередбачуваними обставини, такі як аварії, погодні умови або крадіжки, що може призвести до втрати або пошкодження вантажу.

– Змінами валютних курсів, що може вплинути на вартість перевезення та призвести до непередбачуваних додаткових фінансових втрат для підприємства.

– Нестабільними політичними умовами, військовими або соціальними конфліктами, які можуть вплинути на безпеку та ефективність перевезення.

Для зменшення ризиків у міжнародному перевезенні важливо ретельно планувати маршрути, співпрацювати з надійними перевізниками та страховими компаніями, мати чіткі контракти та документацію, використовувати сучасні технології відстеження вантажу та комунікації, а також організовувати процес доставки з урахуванням транспортних ризиків на різних етапах міжнародного перевезення [3].

До методів, які зазвичай використовуються для аналізу ризиків відносяться: кількісний аналіз (проводиться з метою кількісного визначення розмірів окремих ризиків, а також розміру ризику проекту в цілому) та якісний аналіз (здійснюється з метою ідентифікації факторів ризику, етапи та напрями професійної діяльності які можуть бути джерелом для

виникнення або розвитку ризиків). Метою якісного аналізу є визначення потенційних джерел виникнення ризиків.

Ідентифікація ризику є першим і ключовим етапом аналізу ризику. Вона включає процес виявлення потенційних проблем, таких як події, об'єкти або особи, які можуть перешкоджати досягненню цілей організації. Ідентифікація ризику означає знаходження, складання переліку та опис можливих ризиків та їх складових елементів. Важливо провести детальний аналіз всіх цих факторів для визначення потенційних стратегій розвитку і запобігання можливим загрозам.

Методологія SWOT-аналізу (аналіз сильних і слабких сторін, можливостей та загроз) є розповсюдженим інструментом стратегічного аналізу, який дозволяє оцінити внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на підприємство. Для проведення SWOT-аналізу транспортного підприємства необхідно враховувати різні аспекти його діяльності. SWOT-аналіз полягає у розділенні факторів і явищ на чотири категорії: сильні (Strengths) та слабкі (Weaknesses) сторони діяльності; можливості (Opportunities) та загрози (Threats). З метою ідентифікації ризиків був проведений SWOT-аналіз послуг з перевезення вантажів у контейнерах в напрямку Китай – Україна та виявлені можливі види ризиків на кожному етапі просування вантажопотоку в системі доставки, табл. 1.

Сильні сторони:

– наявність виробничих потужностей;

– використання прогресивних технологій у перевезенні вантажів (можливість організації інтермодальних перевезень та доставки «до дверей»);

– висока швидкість доставки та схоронність вантажів;

– висока кваліфікація кадрів;

– конкурентоспроможні тарифи на перевезення для різних моделей рухомого складу;

– можливість надання гнучкої послуги з перевезень вантажів у контейнерах.

Слабкі сторони:

– вік та технічний стан автомобілів;

– потреба в оновленні виробничо-технічної бази;

– обмеження у використанні сучасних технологій у технічному обслуговуванні та ремонті рухомого складу;

– залежність від вимог законодавства іноземних держав;

– висока вартість матеріальних ресурсів;

– низька пропускна спроможність пунктів пропуску на кордонах;

– недостатній рівень переробних спроможностей портів та терміналів магістральних видів транспорту;

– обмеження габаритно-вагових параметрів;

– недостатність інформації про ринок та поведінку конкурентів.

Щодо можливостей та загроз, які пов'язані з зовнішнім середовищем, важливо проаналізувати такі фактори, як можливості та загрози.

Можливості:

– зростання попиту на перевезення вантажів;

– можливість розширення ринку;

– застосування нових технологій, які полегшують та покращують процес перевезення;

– поява нових ринків або секторів, які можуть бути цільовими для підприємства-перевізника.

Загрози:

– зміни у законодавстві, які можуть вплинути на діяльність підприємства (зміна вимог для отримання дозволів (ліцензій);

– зростання конкуренції у секторі перевезень;

– підвищення вартості матеріальних ресурсів;

– негативні зміни в економічному або політичному середовищі, що можуть призвести до скорочення попиту на перевезення;

– велика кількість учасників процесу перевезення;
– недотримання термінів доставки вантажів;
– непередбачена зміна стратегії.

Таблиця 1 - Видів ризиків, що найчастіше виникають під час доставки вантажів в контейнерах в напрямку Китай - Україна

Магістральний транспорт	Термінал	Доставка автомобільним транспортом на ділянці територією України
Недотримання вимог щодо умов перевезення	Псування вантажу та контейнерів	Знищення вантажу внаслідок бойових дій
Псування контейнерів та втрата вантажу	Відмова технічних засобів	Недотримання вимог щодо умов перевезення
Відмова технічних засобів	Недостатня пропускна здатність	Складні дорожні умови
Складні погодні умови (для морського транспорту)	Недотримання графіків виконання технологічних операцій	Аварійна ситуація
Крадіжка вантажу	Крадіжка вантажу	Незадовільний технічний стан транспортного засобу

Для отримання та аналізу інформації щодо об'єкту ризик-менеджменту використовуються різні джерела. Основними джерелами інформації можуть бути:

– первинні та звітні документи організації (внутрішні документи, такі як звіти про роботу, протоколи засідань, аналізи виконання проектів, можуть містити цінну інформацію щодо виявлених проблем, небажаних подій, затримок чи неуспішних результатів).

– Опитування (застосування опитувань серед різних зацікавлених сторін, включаючи персонал, клієнтів або постачальників, може допомогти отримати додаткові відгуки, пропозиції та спостереження щодо можливих ризиків.

– Експертна оцінка (консультації з експертами або фахівцями відповідної галузі можуть надати цінні висновки щодо потенційних ризиків та їх впливу на організацію).

Крім цього, важливим етапом аналізу є встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями, які можуть призвести до ризиків, та їх візуалізація. Для цього можна використовувати інструменти, такі як дерево цілей або діаграма Ісікави (Ішікави), також відома як "риб'яча кістка" або "діаграма аналізу кореневих причин". Ці інструменти допомагають ілюструвати зв'язки між проблемами, можливими причинами та їх наслідками, що дозволяє краще розуміти ризики та розробляти ефективні стратегії управління ними.

Література

1. Орда О. О. Формування раціональних стратегій організації інтермодальних контейнерних перевезень в ланцюгах постачань на принципах кооперації учасників: автореф. дисс. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук: 05.22.01. Харків. 2019. 24 с.
2. Зовнішня торгівля товарами України у січні-травні 2022 року. URL : https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-tovaramy-ukrayiny-u-sichni-travni-2022.
3. Дорош А. С., Демченко Є. Б., Маркуль Р. В., Бердичевська Т. М. Аналіз ризиків при здійсненні міжнародних автомобільних перевезень вантажів. *Збірник наукових праць ДНУЗТ ім. акад. В. Лазаряна*. 2020. Вип. 20. С. 12-19. https://doi.org/10.15802/tstt2020/217388